

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2025-4-10>

УДК 339.9:327.82

JEL F50, F53, F55, F59

О. В. Івашук

доктор філософії, старший викладач кафедри

міжнародної економіки Західноукраїнського

національного університету, м. Тернопіль

e-mail:

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6261-8688>

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Обґрунтовано, що сучасні зміни світового порядку потребують розроблення теоретичних підходів до оцінювання економічної дипломатії. Підтверджено, що для оцінювання економічної дипломатії країни часто використовують характеристики дипломатичної присутності, проте аналіз показав значні відмінності між дипломатичною присутністю країн у світі та кількістю країн з безвізовим режимом. Установлено, що методики розрахунку Індексу економічної дипломатії на основі використання макроекономічних показників охоплюють торговельну та інвестиційну сфери, а також макроекономічну динаміку. Запропоновано структуру Інтегрального індексу економічної дипломатії. На основі використання методу головних компонент визначено вагові коефіцієнти. Для оцінювання було використано навантаження першого головного компонента та ідентифіковано показники, які справляють найбільший вплив на нього. Запропоновано формулу визначення Інтегрального індексу економічної глобалізації та проведено розрахунки для 113 країн. За допомогою методу кластеризації сформовано кластери країн за рівнем Інтегрального індексу. Побудовано карту теплових точок для визначення зв'язків між змінними, обраними для розрахунку індексу. Підтверджено, що економічна дипломатія поєднує інструменти зовнішньоекономічної політики, дипломатичної присутності та міжнародної економічної взаємодії.

Ключові слова: світовий порядок, глобалізація, економічна дипломатія, дипломатична присутність, зовнішня політика, іноземні інвестиції, торгівля, Інтегральний індекс економічної дипломатії.

Ivashchuk O. V. THEORETICAL FOUNDATIONS AND ASSESSMENT OF ECONOMIC DIPLOMACY

The article argues that the current transformations and changes to the world order require the development of theoretical approaches to assessing economic diplomacy. It substantiates the dual purpose of economic diplomacy. The author emphasizes the absence of a single indicator that would make it possible to assess a country's economic diplomacy. Countries are analyzed according to the Globalization Index, which structurally encompasses economic globalization. Significant asymmetries are identified. Academic and analytical studies often use indicators of a country's diplomatic presence to assess its economic diplomacy. The study reviews works in which the authors adopt this approach to determine an integrated indicator. Undoubtedly, for countries leading in terms of the number of diplomatic missions, such a presence contributes to the development of multilateral and bilateral diplomacy. However, there are significant discrepancies between countries' diplomatic presence worldwide and the number of countries covered by a visa-free regime. The article reveals that methodologies for calculating the Economic Diplomacy Index that are based on the use of macroeconomic indicators cover the trade and investment sectors, as well as macroeconomic trends. In some studies, the assessment is supplemented by indicators of countries' diplomatic presence, political situation, and the level of development of the legal framework. The analysis reveals the fragmentary nature of the situation and the lack of a consistent methodology (or methodologies) for assessing the economic diplomacy of countries. The author suggests an Integral Index of Economic Diplomacy, comprising the number of multilateral investment agreements, the number of preferential trade agreements, the number of diplomatic missions abroad, the number of visa-free countries, and the social component of the KOF Globalization Index. The sample for the assessment comprises 113 countries. The weight coefficients are determined by the principal component analysis (PCA). The article determines the significance of the first component, which explains 71.94% of the variance, and the second component, which explains 14.93%. Therefore, the weight of the first principal component is used for the assessment. The indicators with the greatest influence on the first principal component are identified. The results of the assessment confirm that it is positively influenced by all variables. A correlation matrix is constructed for the principal components, visually illustrating the relationships between the selected variables and the principal components. A formula for determining the Integral Index of Economic Globalization is proposed and calculations are carried out. Using a clustering method, clusters of countries are identified according to their level of the Integral Index of Economic Diplomacy. The calculation of the Integral Index of Economic Diplomacy confirms significant differences between countries. The group of leaders in terms of economic diplomacy comprises economically developed countries. The distribution of the Integral Index is analyzed. A heat map is constructed to identify the relationships between the variables selected for calculating the Index. Of the selected indicators, the number of diplomatic missions abroad has the least impact on the Integral Index. The article confirms that economic diplomacy combines the tools of foreign economic policy, diplomatic presence, and international economic cooperation.

Keywords: *global order, globalization, economic diplomacy, diplomatic presence, foreign policy, foreign investment, trade, integral index of economic diplomacy.*

Формулювання проблеми. Останніми десятиліттями в міжнародних відносинах особлива увага приділяється економічній складовій, а традиційні моделі зовнішньої політики та просування іміджу країни за кордон доповнюються інструментами «м'якої сили». Трансформації є об'єктивними, адже світовий порядок, попри історично сформовані контури, зазнає постійних змін, відповідно змінюються лідерство основних акторів, напрями співпраці та її пріоритети. Разом з основними видимими та значущими за впливом трендами світового порядку є такі, які науковці називають «безсуб'єктивними трендами розвитку світу» [1], трактуючи світовий порядок «...як перехідну модель глобальних структур, що розвиваються в результаті системних змін у різних сферах і рівнях порядку» [1]. Водночас використовуються нові види комунікації, які суттєво зменшують (майже нівелюють) просторово-часові бар'єри. Наприклад, на початку 2000-х років почали з'являтися перші соціальні платформи, які надалі змінюватимуть життя людства: це найбільша соціальна мережа «Фейсбук» (Facebook, 2004), популярний відеохостинг «Ютуб» (YouTube, 2005), мережа мікроблогів «Твіттер» (Twitter, 2006) та інші. У 2007 р. компанія Apple випустила iPhone. Отже, інформаційна революція вплинула також на міжнародні відносини, економічні відносини та виборчі процеси, оскільки цифрові платформи стали інструментами для проведення інформаційних кампаній і розширення міжнародної співпраці.

За таких обставин змінюються форми конкуренції між країнами, фрагментуються ринки та зростає роль економічних чинників у міжнародних відносинах і забезпечення національних інтересів. А це потребує переосмислення теоретичних підходів до сутності та оцінювання економічної дипломатії. Президент США В. Вільсон понад сто років тому у своїй промові «Чотирнадцять пунктів» 08.01.1918 р. зазначав, що світ, який формується, має бути «...придатним і безпечним для життя; і особливо, щоб він був безпечним для кожної миролюбної нації, яка, як і наша власна, бажає жити своїм життям, визначати власні інституції, мати впевненість у справедливості та чесному поведженні інших народів світу проти сили та егоїзму, агресії» [2]. У промові було зроблено наголос як на ролі дипломатії («...дипломатія завжди діятиме відверто та на очах громадськості» [2]), так і економічних чинників, зокрема «...усуненні, наскільки це можливо, усіх економічних бар'єрів і встановленні рівних умов торгівлі між усіма націями, які погоджуються на мир і об'єднуються для його підтримки» [2]).

Аналіз останніх досліджень. У науковій літературі проблематика економічної дипломатії як невід'ємної складової зовнішньої політики держави отримала належне висвітлення. Зокрема, ці питання розглядали у своїх працях такі українські вчені: Н. Грущинська [3], В. Залізнюк [4], Н. Кравчук [5], Ю. Орловська [6], В. Рокоча та О. Горбачук [7],

О. Шаров [8], К. Фліссак [9] та інші. Утім, недостатньо публікацій щодо теоретико-методологічного обґрунтування та кількісного оцінювання результативності економічної дипломатії, зокрема й України. Окремі аспекти було досліджено українськими вченими В. Рокочою та О. Горбачук [7]. Індексний підхід використовували співробітники Інституту зовнішньої політики (FPI) SAIS (США), визначаючи Індекс дипломатичної спроможності [10]. Представники незалежного аналітичного центру Інституту Лоуї визначали дипломатичну присутність країн у світі [11], схожої позиції дотримувалися вчені М. Костецький та О. Нарай [12]. Професори К. Фліссак та О. Дзюблюк обґрунтовують проведення розрахунків через «державні витрати на функціонування механізму економічної дипломатії України (мається на увазі фінансування з державного бюджету)» [9]. Проте відсутність загальноприйнятої методики оцінювання економічної дипломатії актуалізує наше дослідження.

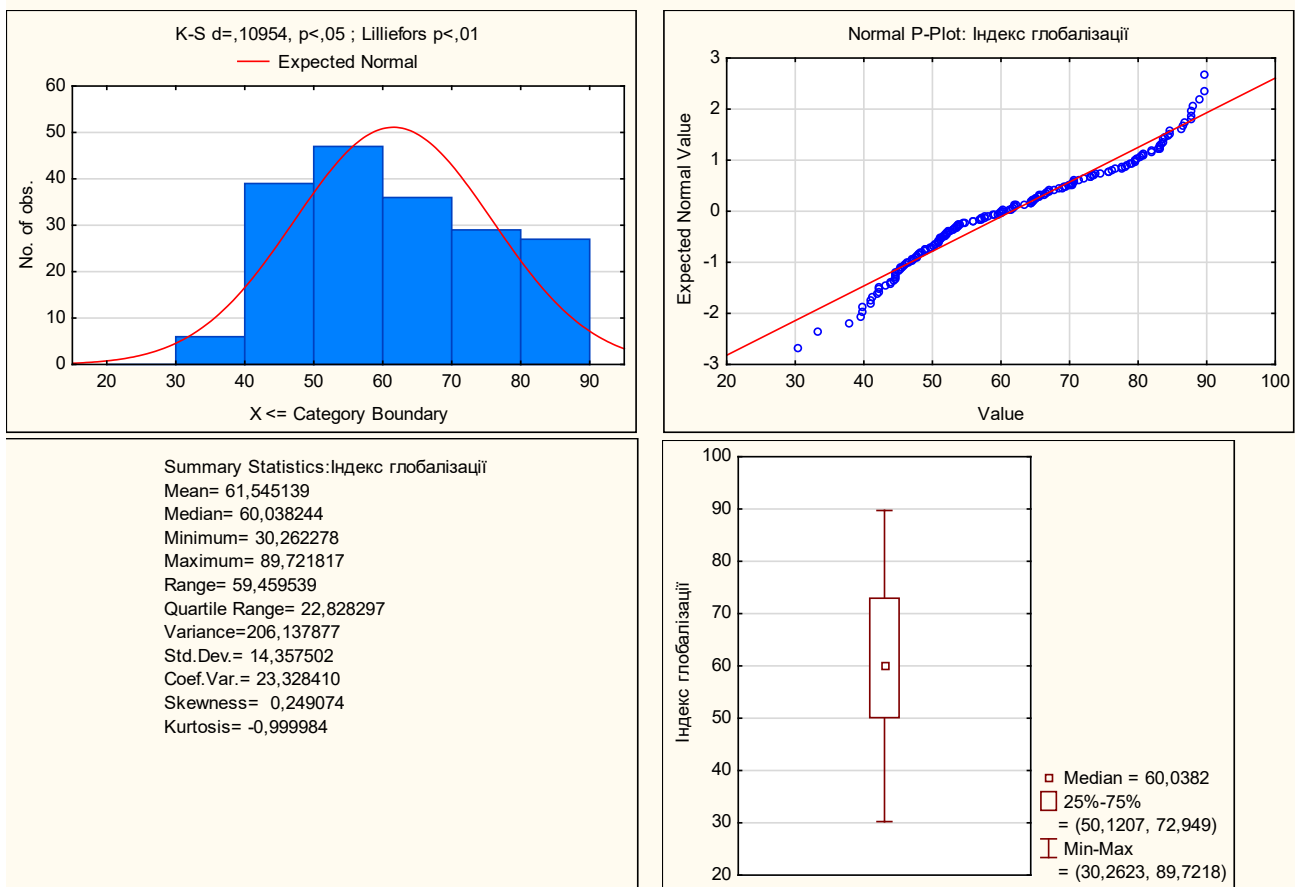
Метою статті є обґрунтування теоретичних підходів до визначення активності країн у сфері економічної дипломатії та розроблення методики її оцінювання.

Основні результати дослідження. Процеси глобальної інтеграції докорінно змінюють сталу структуру глобального врядування та інтеграції країн у глобальний простір, включно з використанням інструментів економічної дипломатії. Під впливом геополітичних змін, що охопили як процеси глобальної інтеграції, так і регіональної взаємодії, поляризацію інституційного впливу на глобальний розвиток, можливості підтримання міжнародної безпеки та забезпечення національних інтересів, проявляється білатеральність чи мультилатеральність економічної дипломатії, її важливість у вирішенні соціально-економічних проблем і зменшення джерел глобальної небезпеки. Урахування в економічній дипломатії цих викликів дає змогу розробити стратегії розвитку, спрямовані на підтримання економічних інтересів держави та зміцнення економічних зв'язків між країнами. Цьому сприяють торговельні та інвестиційні угоди, формування сприятливого інвестиційного клімату та податкового середовища, монетарна політика, свобода ведення бізнесу. Соціальні взаємодії та цивілізаційні цінності, соціальні інститути та програми формують не лише особисті контакти, а й впливають на імідж країни та реалізацію її економічних інтересів. Близьким до соціального сектору є культурний, який ідентифікується через культурні взаємодії, освітньо-наукову дифузю, міграцію, міжкультурні комунікації. Технологічний сектор дає змогу розширити впровадження технологічних інновацій не лише через обмін технологіями між країнами, а й створення спільних наукових проєктів і центрів, платформ для розширення економічної співпраці. Він охоплює технологічні інновації, автоматизацію та використання ШІ, кібербезпеку, інформаційні технології, диджиталізацію економічних процесів.

На нашу думку, економічна дипломатія має подвійне призначення: з одного боку, вона формує інструменти впливу країни на зовнішнє середовище для досягнення економічних інтересів, а з другого, – сприяє стабілізації міжнародних відносин і є дієвим інструментом для трансформації світового порядку й набуття ним нових, принципово відмінних від попередніх етапів, характеристик, а також для адаптації країн у глобальному просторі, формування іміджу країни на зовнішніх ринках.

У міжнародній практиці немає єдиного показника, який дає змогу охарактеризувати активність країни щодо реалізації економічної дипломатії. Загальним показником можна вважати Індекс глобалізації (KOF),

що містить три складові: економічна глобалізація, соціальна та політична [13], які мають однакові ваги у структурі індексу. Економічна глобалізація охоплює торговельну та фінансову складові, соціальна – особисті контакти, культурну близькість країн, інформаційні та туристичні потоки, а політична відображає дипломатичну присутність країн у світі, у міжнародних організаціях. Аналіз розподілу країн за Індексом глобалізації KOF 2024 (вибірку склали 184 країни) показує, що його розподіл є близьким до нормального, однак має певну асиметрію: основна частина вибірки знаходиться в інтервалі 50-70 (рис. 1). Перевірка нормальності свідчить про значні асиметрії між країнами.

Рис. 1. Розподіл країн за Індексом глобалізації 2024

Джерело: розраховано автором за [13].

Використання Індeksu глобалізації дає розуміння глобальної інтеграції країн, її залученості до світогосподарських процесів, економічної співпраці та дипломатичної присутності, проте не відображає стан економічної дипломатії та її роль в економічному зростанні та розвитку держави. Можна по-різному оцінювати активність країн у використанні інструментів економічної дипломатії: або за присутністю в глобальній економічній системі, або за результативністю укладених інвестиційних і торговельних угод. Проте такі підходи є надто спрощеними, тому пропонуємо для оцінювання позиціонування країн визначити Інтегральний індекс економічної дипломатії.

У зарубіжній науковій літературі зроблено спроби розрахувати цей інтегральний показник, використовуючи різний набір змінних для певної вибірки країн. Один з підходів передбачає оцінювання на основі дипломатичної присутності країн. Цю методику було використано для оцінювання економічної дипломатії Індонезії, щоб визначити стратегічних партнерів і характеристики стану дипломатичних відносин [14]. Аргументи щодо необхідності врахування діяльності дипломатичних представництв за кордоном в оцінюванні зовнішньоекономічної активності наводять науковці, досліджуючи інституційний вплив економічної дипломатії на торгівлю та інвестиції, але вважають за

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

необхідне розмежувати посольства й консульства, оскільки вони впливають по-різному [15].

Незалежний аналітичний центр The Lowy Institute визначає Глобальний індекс дипломатії на основі результатів оцінювання дипломатичних мереж світу (посольств, генеральних консульств і консульств, постійних представництв або делегацій в багатосторонніх організаціях) [16]. Недоліком цього

індексу є мала вибірка – вона охоплює лише 66 країн, окремо здійснюються розрахунки для країн G20 та ОЕСР. Тому індекс не відображає ефективність функціонування цієї мережі. Лідерами у світі за кількістю дипломатичних мереж у 2023 р. залишилися Китай і США, далі йдуть Туреччина, Японія і Франція (табл. 1).

Таблиця 1

Дипломатичні мережі країн-лідерів за кількістю представництв

Ранг	Країна	Загальна кількість	Посольства	Консульства / генеральні консульства	Постійні місії	Інші представництва
1	Китай	274	173	91	8	2
2	США	271	168	83	12	8
3	Туреччина	252	145	93	12	2
4	Японія	251	152	66	10	23
5	Франція	249	158	72	18	1

Джерело: складено автором на основі [16].

Водночас дипломатична присутність країн у світі та кількість країн безвізового режиму суттєво відрізняються між державами (рис. 2). Для розвитку політичних відносин між країнами, вирішення конфліктних ситуацій і підтримання безпеки дипломатична присутність відіграє важливу роль, оскільки дипломатичні місії спрощують комунікацію між державами, сприяють розвитку багатосторонньої та двосторонньої дипломатії. Для домінуючих акторів світового порядку, як-от Китай, США та ЄС, дипломатичні місії є важливим елементом зовнішньої політики, просуваючи торговельні та інвестиційні інтереси країн, формуючи культурне представництво

(як, наприклад, це реалізує Франція через Альянс Франсез). Однак лише дипломатичної присутності для успішного розвитку економічної дипломатії недостатньо, і цей чинник не завжди є вирішальним у забезпеченні економічного розвитку країни. Наприклад, Руанда має приблизно 30 дипломатичних місій за кордоном, але її економіка демонструє стабільне зростання серед африканських країн (за винятком 2020 р. через пандемію, але з 2021 р. у країні простежується швидке економічне відновлення), хоча надалі розширення дипломатичної присутності може стати додатковим чинником успішної глобальної інтеграції.

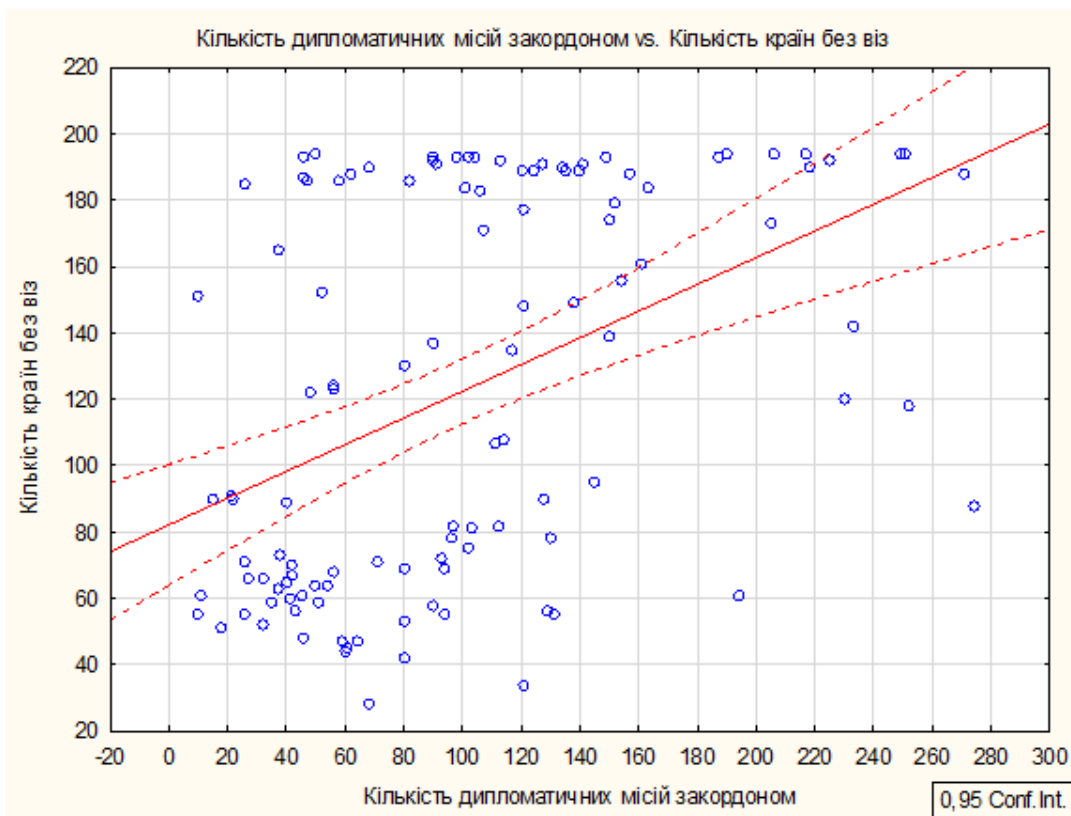

Рис. 2. Позичування країн у координатах «кількість країн без віз» і «кількість дипломатичних місій за кордоном»

Джерело: побудовано автором.

Кризу призму розширення дипломатичної присутності в країнах Африки на південь від Сахари угорський науковець С. Паштор пропонує розглядати активізацію торговельної діяльності країн Вишеградської четвірки [17]. Він вважає дипломатичні місії цінними активами та дотримується думки про те, що «хоч відкриття та утримання посольства є дорогим підприємством, воно є можливістю для зростання та сприяє диверсифікації експорту регіону Вишеградської четвірки, а також, стимулюючи торговельні зв'язки та економічне зростання, може сприяти вирішенню міграційних проблем» [17].

Аналогічні міркування знаходимо також у праці румунських дослідників [18]. Вони, зокрема, визнають вплив дипломатичних місій на зовнішню торгівлю, але наголошують на таких моментах: оцінювання економічної дипломатії є складним, адже цей процес «не обмежується лише досягненням економічних чи торговельних цілей, але й передбачає досягнення основних цілей національних інтересів політичного, стратегічного та економічного характеру, водночас держави розробляють стратегії в галузі економічної дипломатії для забезпечення економічного добробуту та безпеки» [18]; вплив дипломатичних місій визначається рівнем дипломатичного представництва; країни з різним рівнем розвитку по-різному відчують вплив економічної дипломатії через діяльність дипломатичних представництв.

Наступним є підхід, згідно з яким Індекс економічної дипломатії визначається на основі використання макроекономічних показників, тобто об'єднує економічну, інвестиційну та торговельну сфери. У науковому дослідженні [19] на прикладі Хорватії за період 1990-2018 рр. емпірично визначено вплив економічної дипломатії на макроекономічні показники – промислове виробництво, експорт, рух іноземної валюти, рівень інфляції, безробіття, витрати на оплату праці. Індекс економічної дипломатії визначено як середню таких складових: «...інвестиційні змінні, переліки чинних законів, розпорядження, інші правові норми, пов'язані з економічною дипломатією з 1995 по 2018 роки в Хорватії» [19]. Проте цей підхід є дещо спрощеним, оскільки відображає лише один з видів економічної дипломатії – інвестиційну. За результатами розрахунків науковці дійшли висновку, що між економічною дипломатією та окремими макроекономічними показниками є щільні причинно-наслідкові зв'язки (наприклад промисловим виробництвом та експортом), тоді як з Індексом споживчих цін, рівнем безробіття такий зв'язок відсутній або дуже незначний [19], тобто не простежується соціальний ефект економічної дипломатії. У ще одному дослідженні економічної дипломатії Хорватії вчені застосовували гравітаційну модель міжнародної торгівлі, де за залежну змінну взято експорт товарів із країни, а за незалежні змінні – показники, серед яких ВВП Хорватії та країн-партнерів, кількість працівників у дипломатичних установах у країні-партнері, Індекс глобалізації тощо [20].

Комплексний індекс економічної дипломатії (крім інвестиційної та торговельної складових, він доповнений показником дипломатичної присутності країни за кордоном) і його вплив на макроекономічні показники (іноземний капітал, зовнішній борг, корупцію, політичний ризик та ін.) досліджували науковці Беніну на основі аналізу вибірки з 55 країн, що розвиваються [21].

Науковці Інституту зовнішньої політики (FPI) SAIS (США) запропонували три сфери для визначення Індексу дипломатичної спроможності (DCI) (охоплює понад 80 показників і розрахований для 30 країн за 2018-2020 рр.) – політичну, економічну й безпекову [10]. Українські вчені В. Рокоча та О. Горбачук запропонували Інтегральний індекс української економічної дипломатії, що розраховується як середньозважена субіндексу за експортом, субіндексу за імпортом і субіндексу за ПІІ. Наступним кроком дослідження було виявлення залежності змінних, які відображають вплив економічної дипломатії (експорт, імпорт, прямі іноземні інвестиції) від незалежних змінних, серед яких було запропоновано «...рейтинг роботи іноземних посольств в Україні та українських посольств за кордоном, кількість іноземних генеральних консульств в Україні та українських генеральних консульств за кордоном, ... кількість постійно діючих двосторонніх органів високого рівня, кількість діючих угод, чисельність української діаспори в країнах перебування та кількість українських громадських організацій в країнах перебування» [7].

Попри беззаперечну наукову значущість і практичну цінність, більшість досліджень мають фрагментарний характер, що підтверджується відсутністю узгодженої методики (або ж методик) оцінювання економічної дипломатії. Як результат, такі дослідження не дають змоги повною мірою відобразити ключові глобальні тенденції економічної дипломатії.

Для розрахунку Інтегрального індексу економічної дипломатії для кожної країни пропонуємо використовувати такі показники: кількість інвестиційних багатосторонніх угод X_1 (на основі статистичної бази ЮНКТАД [22]); кількість угод про преференційну торгівлю X_2 (статистична база СОТ [23]); кількість дипломатичних місій за кордоном X_3 (дані із джерел [11; 24]); кількість країн без віз X_4 [25]; соціальна складова Індексу глобалізації (KOF) X_5 [13]. Під час дослідження було виявлено проблему достатності аналітичних даних для оцінювання, тому вибірка була зменшена зі 175 країн до 113 країн ($n = 113$) з різним рівнем економічного розвитку та географічною присутністю.

Для обчислення Інтегрального індексу економічної дипломатії необхідно визначити вагові коефіцієнти на основі використання методу головних компонент (Principal Component Analysis, PCA), який є статистичною процедурою, що забезпечує перетворення набору змінних на головні компоненти.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Для проведення аналізу застосовано програмний продукт Statistica і такі бібліотеки мови програмування Python: Pandas (для завантаження, оброблення та роботи з табличними даними), NumPy (для роботи з масивами даних), Scikit-learn (для проведення аналізу методом PCA і нормалізації даних). Для підготовки даних до аналізу стандартизовано значення показників. Отримані

результати свідчать про значний вплив першого компонента. Перший головний компонент пояснює 71,94% дисперсії, другий – 14,93% дисперсії, що залишилася, третій – 8% дисперсії. Перші два головні компоненти пояснюють приблизно 86,87% варіативності даних, що є високим показником (рис. 3). Для подальших розрахунків використаємо навантаження першого головного компонента.

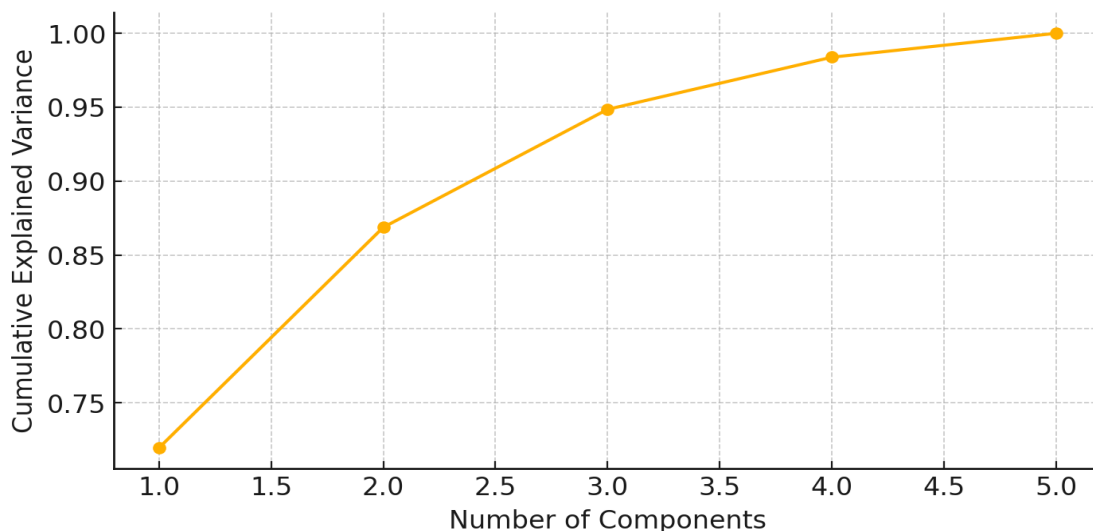

Рис. 3. Кумулятивна пояснена варіативність за компонентами PCA

Джерело: розраховано автором.

Для ідентифікації показників, які справляють найбільший вплив на перший головний компонент, побудовано графік компонент (рис. 4), який підтверджує, що всі показники забезпечують порівняно великий внесок (з незначною перевагою угод про преференційну торгівлю та кількості

безвізових країн), що вказує на правильність обраних показників для оцінювання активності економічної дипломатії. Усі вагові коефіцієнти для першого головного компонента є додатними, тобто всі змінні позитивно сприяють визначенню першого компонента.

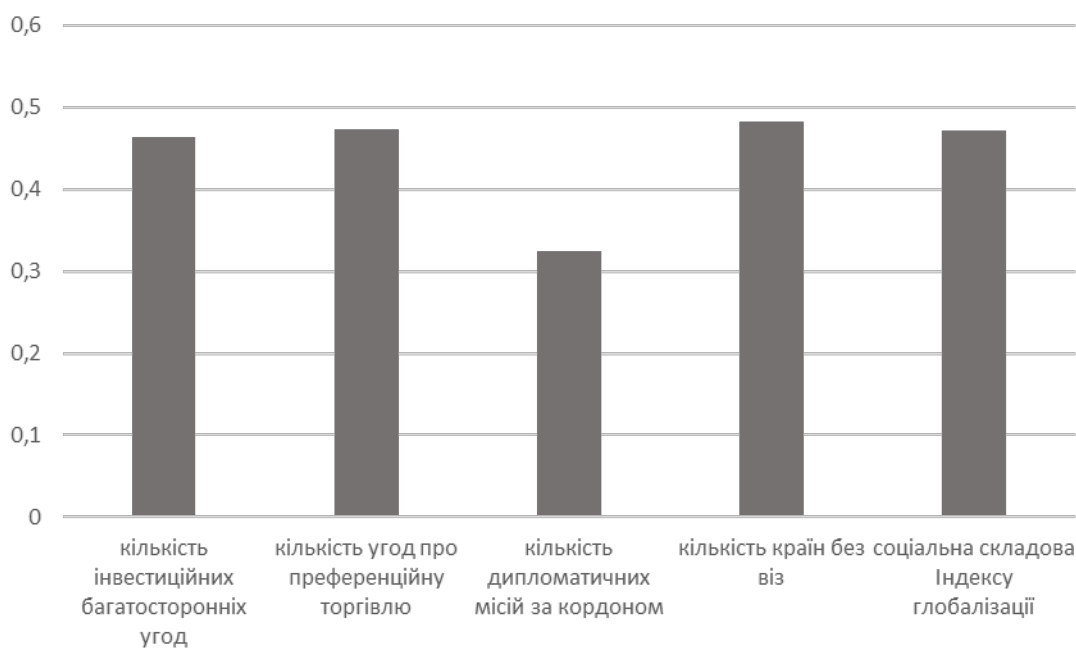

Рис. 4. Внесок показників у перший головний компонент

Джерело: розраховано автором.

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Розрахуємо координати змінних на колі кореляції, яке використовується для візуалізації взаємозв'язків між обраними змінними та головними компонентами. Координати змінних на цьому колі визначаються як кореляції між початковими змінними та головними компонентами. Як свідчать дані, кожна змінна репрезентує свій внесок і взаємозв'язок з основними напрямками варіативності в даних (рис. 5). Графік кола кореляції дає змогу візуалізувати, як різні показники пов'язані з першими двома головними компонентами. PC1 – це перший

компонент, PC2 – другий компонент, стрілки на колі вказують на напрямок і силу впливу кожного показника на обидва компоненти. На графіку спрямованість векторів підтверджує, що більшість показників мають сильну кореляцію з першою головною компонентною (PC1). Це підтверджує, що вони важливі для пояснення основної варіативності даних. Довжина кожного вектора відображає, наскільки сильно кожен показник корелює з обома компонентами. Між векторами немає гострих кутів, що вказує на те, що всі показники корелюють між собою (рис. 5).

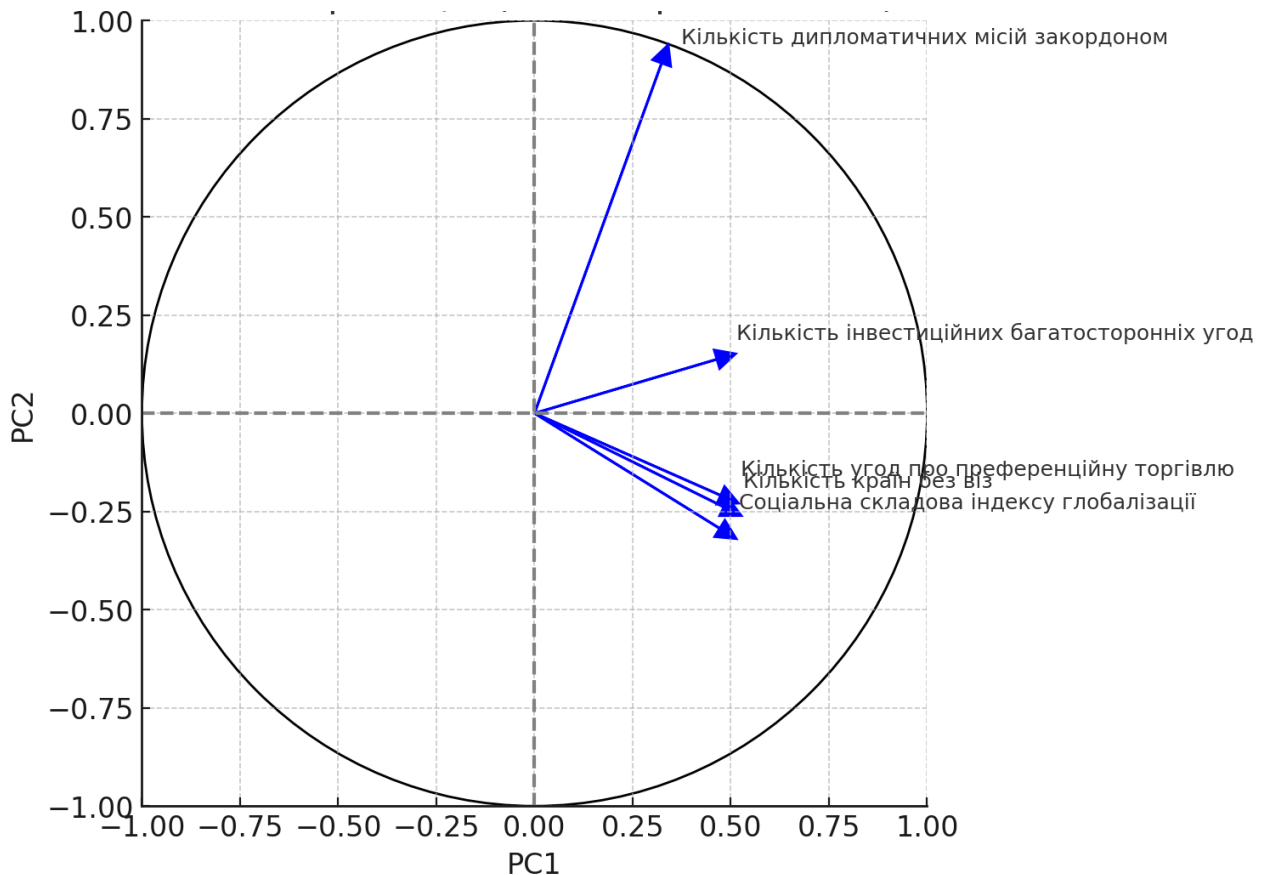

Рис. 5. Коло кореляції для головних компонент

Джерело: розраховано автором.

Для першого головного компонента параметри моделі будуть такими:

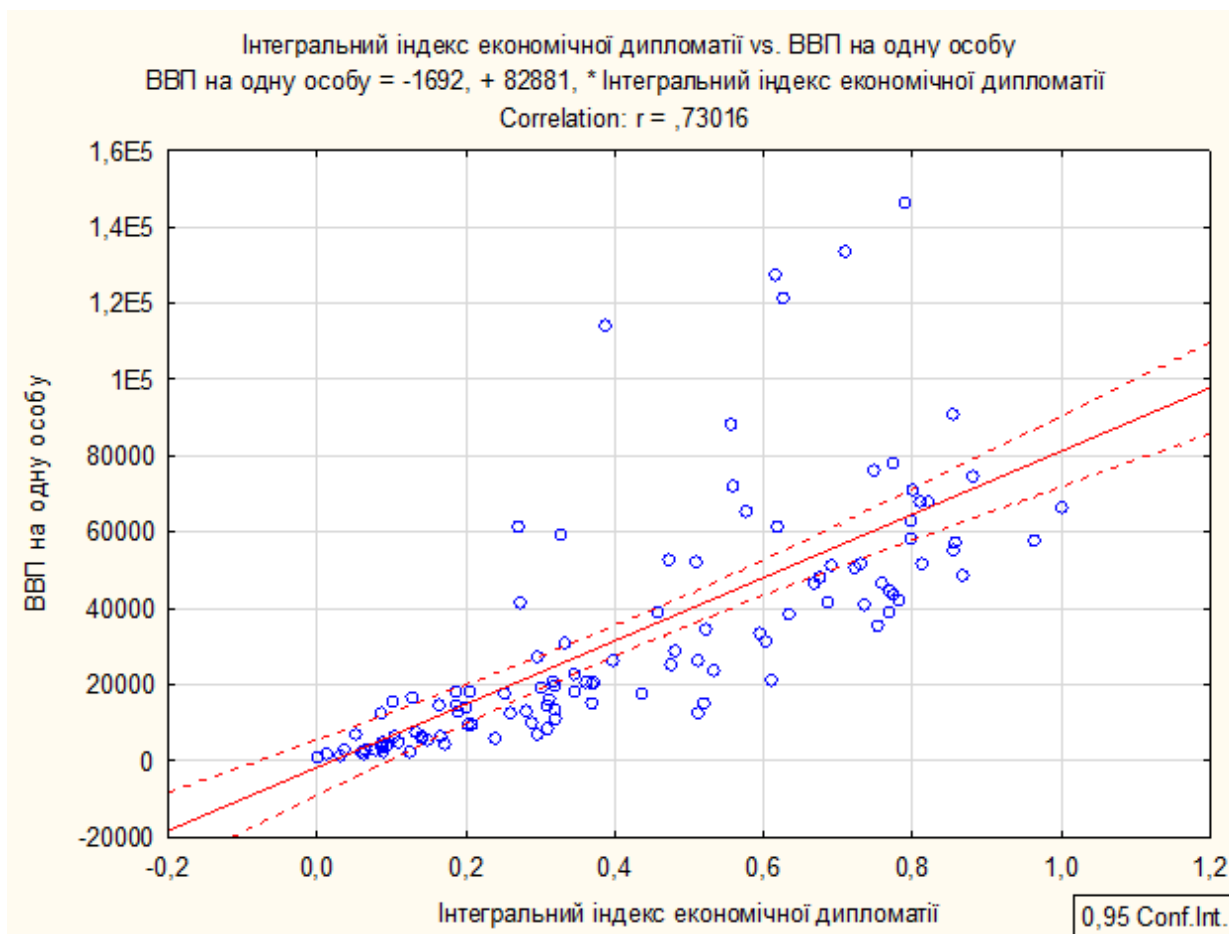
- кількість інвестиційних багатосторонніх угод: 0,4644;
- кількість угод про преференційну торгівлю: 0,4739;
- кількість дипломатичних місій за кордоном: 0,3237;
- кількість країн без віз: 0,4822;
- соціальна складова Індексу глобалізації: 0,4717.

Отже, Інтегральний індекс економічної глобалізації (ІЕД) можна визначити для кожної країни на основі такої формули:

$$\text{ІЕД} = 0,4644 * x_1 + 0,4739 * x_2 + 0,3237 * x_3 + 0,4822 * x_4 + 0,4717 * x_5.$$

Масштабуємо отримані значення Інтегрального індексу економічної дипломатії для кожної країни для спрощення його візуального представлення.

Позиціонування країн за розрахованим індексом наведено на рис. 6.

Рис. 6. Позичонування країн за Інтегральним індексом економічної дипломатії

Джерело: побудовано автором.

У результаті розрахунків отримано значення Інтегрального індексу економічної дипломатії, який має від’ємні та додатні значення, оскільки головні компоненти обчислюються на основі стандартних відхилень від середнього значення. Для зручності розрахунків масштабуємо значення для діапазону [0, 1] і на рис. 7 отримуємо розподіл Інтегрального коефіцієнта дипломатії. Для більшості країн його значення становить від 0 до 0,6, тобто цей коефіцієнт є для них відносно низьким. Однак є також і коефіцієнти, що наближаються до 1. Вони характеризують країни з високим рівнем активності економічної дипломатії (рис. 7).

Розділимо країни на групи за рівнем Індeksu економічної дипломатії за допомогою методу кластеризації K-Means. Цей метод дає змогу розподілити країни на кілька груп на основі схожості значень індексу. За результатами кластеризації методом K-Means отримано три кластери:

- кластер 0: країни з високим значенням індексу;
- кластер 1: країни з низьким значенням індексу;
- кластер 2: країни із середнім значенням індексу.

Результати розподілу країн за кластерами за значенням Інтегрального індексу дипломатії наведено в табл. 2.

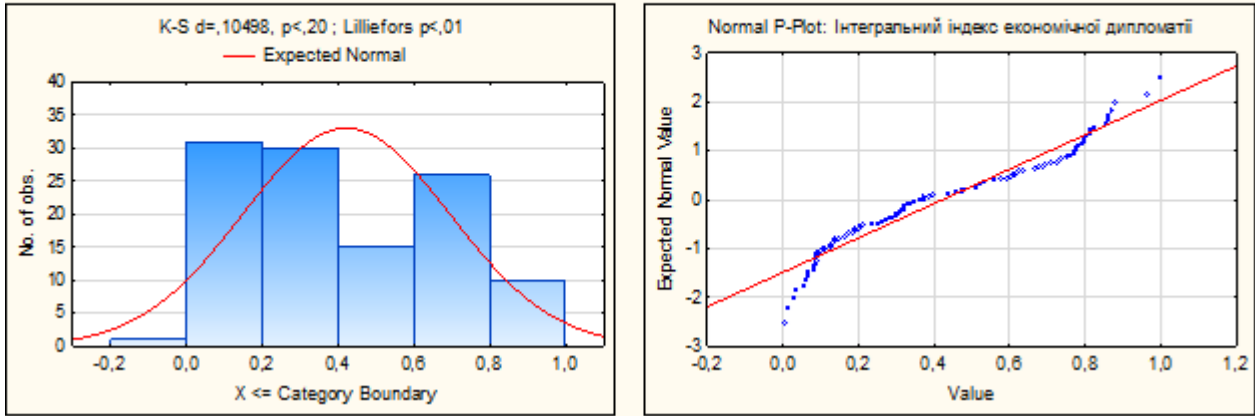
Доповнимо проведений аналіз побудовою карти теплових точок (Heatmap), що відображатиме кореляцію між всіма показниками та індексом (рис. 8).

Усі показники мають високі кореляційні коефіцієнти. Це означає, що вони значною мірою впливають на загальний індекс і можуть вважатися основними чинниками у вимірюванні дипломатичної активності. Натомість найменший вплив на Інтегральний індекс серед обраних показників справляє кількість дипломатичних місій за кордоном. Це підтверджує основну ідею економічної дипломатії: дипломатичні представництва формують імідж країни за кордоном, але вони не завжди є джерелом успішної зовнішньоекономічної політики, налагодження торговельних та інвестиційних зв’язків.

Отже, запропонована методика розрахунку Інтегрального індексу економічної дипломатії охоплює інвестиційну та торговельну активність країн, соціальні взаємодії, дипломатичну присутність і безвізовий режим та дає змогу здійснити комплексне оцінювання рівня розвитку економічної дипломатії країн, визначити їхні порівняльні позиції та виявити ключові фактори впливу.

Висновки. За результатами дослідження встановлено, що проблемою оцінювання економічної дипломатії та розроблення теоретико-методологічних підходів до її вивчення є відсутність єдиного визначеного терміна «економічна дипломатія» або надто спрощений підхід до її розуміння. Відповідно, це породжує суперечливі підходи до розуміння як структури, так і суб’єктів, інструментів економічної дипломатії, що унеможливує проведення уніфікованого кількісного оцінювання відповідних

Summary: Інтегральний індекс економічної дипломатії

Рис. 7. Розподіл Інтегрального індексу економічної дипломатії

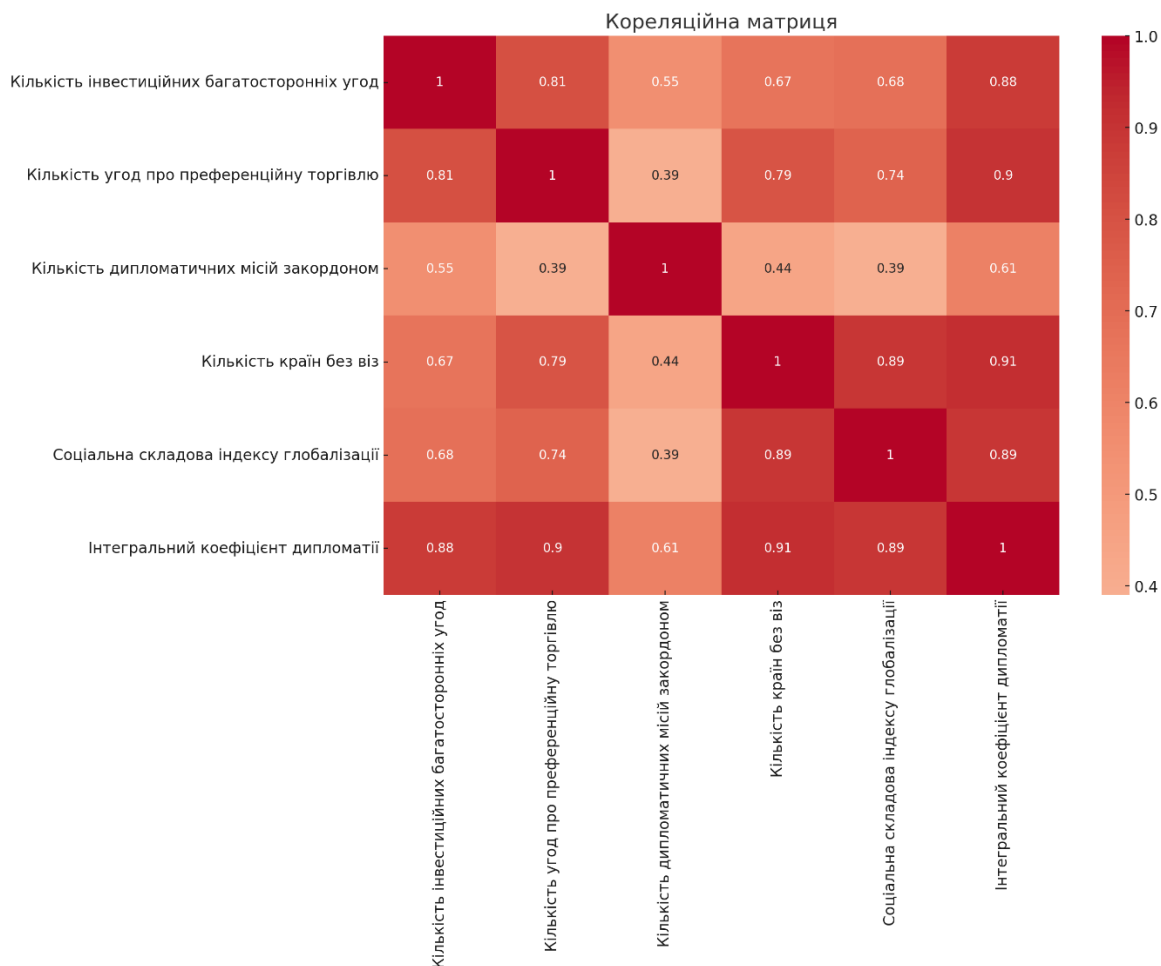
Джерело: розраховано автором.

Таблиця 2

Результати розподілу країн за кластерами за значенням Інтегрального індексу дипломатії

Країни	Значення індексу	Рівень	Країни	Значення індексу	Рівень	Країни	Значення індексу	Рівень			
Австралія	0,5756	0	Високий	Бурунді	0	Низький	Азербайджан	0,2523	2	Середній	
Малайзія	0,5954	0	Високий	Афганістан	0,0128	1	Низький	Туніс	0,2592	2	Середній
Чилі	0,6019	0	Високий	Конго, ДР	0,0311	1	Низький	Бахрейн	0,27	2	Середній
Китай	0,6094	0	Високий	Ефіопія	0,0351	1	Низький	Оман	0,2726	2	Середній
Сінгапур	0,6152	0	Високий	Ангола	0,0522	1	Низький	Еквадор	0,2809	2	Середній
Канада	0,6174	0	Високий	Того	0,061	1	Низький	Філіппіни	0,2883	2	Середній
Норвегія	0,6248	0	Високий	Сьєрра-Леоне	0,0636	1	Низький	Нікарагуа	0,2972	2	Середній
Туреччина	0,6342	0	Високий	Руанда	0,0641	1	Низький	Тринідад і Тобаго	0,2973	2	Середній
Японія	0,6677	0	Високий	Танзанія	0,0782	1	Низький	Вірменія	0,3016	2	Середній
Естонія	0,6743	0	Високий	Уганда	0,0791	1	Низький	Індія	0,309	2	Середній
Латвія	0,6854	0	Високий	Бутан	0,0847	1	Низький	Індонезія	0,31	2	Середній
Словенія	0,6903	0	Високий	Коморські острови	0,0854	1	Низький	Південна Африка	0,3118	2	Середній
Ірландія	0,7086	0	Високий	Непал	0,0889	1	Низький	Боснія і Герцеговина	0,3179	2	Середній
Литва	0,723	0	Високий	Буркіна-Фасо	0,089	1	Низький	В'єтнам	0,3193	2	Середній
Республіка Корея	0,7292	0	Високий	Бенін	0,0894	1	Низький	Албанія	0,3203	2	Середній
Словаччина	0,7351	0	Високий	Замбія	0,093	1	Низький	Гватемала	0,3207	2	Середній
США	0,7476	0	Високий	Туркменістан	0,1011	1	Низький	Саудівська Аравія	0,3271	2	Середній
Болгарія	0,7536	0	Високий	Кот-д'Івуар	0,1041	1	Низький	Казахстан	0,3334	2	Середній
Польща	0,7576	0	Високий	Таджикистан	0,1095	1	Низький	Барбадос	0,3451	2	Середній
Португалія	0,7689	0	Високий	Зімбабве	0,1251	1	Низький	Білорусь	0,3463	2	Середній
Греція	0,7698	0	Високий	Габон	0,1283	1	Низький	Таїланд	0,3622	2	Середній
Данія	0,7744	0	Високий	Бангладеш	0,1316	1	Низький	Єгипет	0,3685	2	Середній
Угорщина	0,7751	0	Високий	Гана	0,1391	1	Низький	Грузія	0,3698	2	Середній
Хорватія	0,781	0	Високий	Нігерія	0,1397	1	Низький	Колумбія	0,3708	2	Середній
Люксембург	0,7903	0	Високий	Камбоджа	0,1489	1	Низький	Катар	0,3862	2	Середній
Мальта	0,7965	0	Високий	Шрі-Ланка	0,1647	1	Низький	Коста-Ріка	0,3962	2	Середній
Фінляндія	0,7972	0	Високий	Пакистан	0,1664	1	Низький	Бразилія	0,4365	2	Середній
Австрія	0,7999	0	Високий	Сенегал	0,172	1	Низький	Панама	0,4574	2	Середній
Швеція	0,8093	0	Високий	Ботсвана	0,1864	1	Низький	Нова Зеландія	0,4732	2	Середній
Чехія	0,8126	0	Високий	Фіджі	0,1867	1	Низький	Сербія	0,4753	2	Середній
Бельгія	0,8211	0	Високий	Алжир	0,1903	1	Низький	Уругвай	0,4806	2	Середній
Швейцарія	0,8549	0	Високий	Монголія	0,1997	1	Низький	Ізраїль	0,5103	2	Середній
Італія	0,8557	0	Високий	Узбекистан	0,2032	1	Низький	Аргентина	0,5111	2	Середній
Об'єднане Королівство	0,858	0	Високий	Іран	0,2057	1	Низький	Україна	0,5119	2	Середній
Іспанія	0,8664	0	Високий	Болівія	0,2082	1	Низький	Перу	0,5189	2	Середній
Нідерланди	0,8799	0	Високий	Киргизстан	0,2381	1	Низький	Росія	0,5222	2	Середній
Франція	0,9634	0	Високий				Мексика	0,5321	2	Середній	
Німеччина	1	0	Високий				ОАЕ	0,556	2	Середній	
							Ісландія	0,5583	2	Середній	

Джерело: розраховано автором.

Рис. 8. Кореляційна матриця між змінними

Джерело: розраховано автором.

процесів. У межах проведеного дослідження доведено, що економічна дипломатія є багатовимірним явищем, яке поєднує інструменти зовнішньоекономічної політики, дипломатичної присутності та міжнародної економічної взаємодії, а також охоплює широке коло суб'єктів – від державних інституцій до бізнес-структур і міжнародних організацій. На основі авторського підходу здійснено розрахунок Інтегрального індексу економічної дипломатії, визначено рейтингові позиції країн і проведено кластеризацію їх. Отримані результати вказують на наявність суттєвої диференціації між країнами: до групи лідерів за рівнем активності економічної дипломатії належать Німеччина, Франція, Нідерланди, Іспанія, Велика Британія, Італія, Швейцарія та інші економічно розвинені країни, що характеризуються високим рівнем інтегрованості у світові економічні процеси та розвинутою інституційною інфраструктурою. Водночас найнижчі значення Інтегрального індексу економічної дипломатії характерні для країн з низьким рівнем соціально-економічного розвитку, зокрема Бурунді, Афганістану, Демократичної Республіки Конго та Ефіопії, що свідчить про обмеженість їхніх можливостей у сфері реалізації інструментів економічної дипломатії. Україна, згідно з отриманими результатами, віднесена до кластера країн із середнім рівнем значення Інтегрального індексу економічної дипломатії, що вказує на наявність як потенціалу для подальшого розвитку, так

і структурних обмежень у реалізації відповідної політики.

Отже, для підвищення ефективності економічної дипломатії доцільно як розробити чітку дефініцію поняття «економічна дипломатія» та визначити її ключові складові, що сприятиме уніфікації наукових і практичних підходів, так і удосконалити систему моніторингу та оцінювання ефективності економічної дипломатії, зокрема шляхом запровадження інтегральних індексів і аналітичних інструментів, що дають змогу оперативно реагувати на зміни в глобальному економічному середовищі.

Список використаних джерел

1. Nagornyak T., Natalina N., Ozadovsky I., Studilko M. Global trends for the formation of the new world order. *European Journal of Transformation Studies*. 2023. Vol. 11(1). Pp. 60-85. URL: <https://czasopisma.bg.ug.edu.pl/index.php/journal-transformation/article/view/11276>
2. President Woodrow Wilson’s Fourteen Points. *Lillian Goldman Law Library*: Website. 2008. URL: https://avalon.law.yale.edu/20th_century/wilson14.asp
3. Грущинська Н. М. Реалізація економічної дипломатії в системі сучасних міжнародних відносин: потенціал креативності та традиційні підходи. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2017. Вип. 24(3). С. 86-92.
4. Zalizniuk V. P., Wu Y. Economic diplomacy in the vector of implementation of the foreign-economic

- strategy of the state. *Наукові перспективи*. 2023. № 10(40). С. 351-358. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10\(40\)-351-358](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10(40)-351-358)
5. Кравчук Н., Луцишин О. Фінансова дипломатія у міждисциплінарному дискурсі. *Світ фінансів*. 2021. Вип. 2. С. 129-145. DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2021.02.129>
6. Орловська Ю. В., Деркач М. В. Розвиток економічної дипломатії України в умовах сучасних викликів міжнародних економічних відносин. *Економічний простір*: зб. наук. пр. 2024. № 189. С. 19-24. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-3>
7. Рокоча В. В., Горбачук О. І. Місце економічної дипломатії в системі економічної безпеки держави. *Вчені записки Університету «КРОК»*: зб. наук. пр. 2019. Вип. 2(54). С. 110-118. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-110-118>
8. Шаров О. Економічна дипломатія як симбіоз науки та політики. *Міжнародна економічна політика*. 2018. № 1. С. 63-87.
9. Flissak C., Dziubliuk O. Modern economic diplomacy and problems of evaluating its effectiveness. *MIND Journal*. 2021. Vol. 11. Pp. 10-21. DOI: <https://doi.org/10.36228/MJ.11/2021.1>
10. Diplomatic Capacity Index. *SAIS Foreign Policy Institute*: Website. 2025. URL: <https://www.fpi.sais.jhu.edu/diplomatic-capacity-index>
11. Global Diplomacy Index. *Lowy Institute*: Website. 2016. URL: <https://globaldiplomacyindex.lowyinstitute.org/2016>
12. Kostecki M., Naray O. Commercial Diplomacy and International Business. *Discussion Papers in Diplomacy*. 2007. No. 107. April. URL: https://www.clingendael.org/sites/default/files/2016-02/20070400_cdsp_diplomacy_kostecki_naray.pdf
13. KOF Globalisation Index. *Eidgenössische Technische Hochschule Zürich*: Website. 2025. URL: <https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>
14. Sabaruddin S. S. Grand design of Indonesia's economic diplomacy: economic diplomacy index approach. *International Journal of Diplomacy and Economy*. 2017. Vol. 3(3). DOI: <https://doi.org/10.1504/IJDIPE.2017.084109>
15. Moons S. J. V., van Bergeijk P. A. G. Does Economic Diplomacy Work? A Meta-analysis of its Impact on Trade and Investment. *World Economy*. 2017. Vol. 40(2). Pp. 336-368. DOI: <https://doi.org/10.1111/twec.12392>
16. Key Findings. 2024 Global Diplomacy Index. *Lowy Institute*: Website. 2024. URL: https://globaldiplomacyindex.lowyinstitute.org/key_findings
17. Pásztor S. The role of diplomatic missions in fostering international trade: A literature review to be considered in the Visegrad Countries when dealing with Sub-Saharan Africa. *Journal of Central and Eastern European African Studies*. 2021. Vol. 1(1-2). Pp. 196-208. DOI: <https://doi.org/10.59569/jceas.2021.1.1-2.11>
18. Bratosin-Vasilache C., Maha L. G. The impact of economic diplomacy on foreign trade: Empirical evidence for the European countries. *EURINT*. 2022. Pp. 53-67. URL: https://eurint.uaic.ro/proceedings/articles/EURINT2022_BRA.pdf
19. Škare M., Radošević D., Radolović S. Measuring the macroeconomic impact of economic diplomacy using VARFIMA model for Croatia 1990-2018. *Economics and Sociology*. 2020. Vol. 13(3). Pp. 230-243. DOI: <https://doi.org/10.14254/2071-789X.2020/13-3/14>
20. Peternel I., Grešš M. Economic diplomacy: concept for economic prosperity in Croatia. *Ekonomika Istraživanja*. 2021. Vol. 34(1). Pp. 109-121. DOI: <https://doi.org/10.1080/1331677X.2020.1774788>
21. Atchadé M. N., Mahoudjro Ch., De-Dravo H. H. A new index to assess economic diplomacy in emerging countries. *Research in Globalization*. 2024. Vol. 8. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.resglo.2024.100205>
22. International Investment Agreements Navigator. *UNCTAD*: Website. 2025. URL: <https://investmentpolicy.unctad.org/international-investment-agreements/by-economy>
23. Regional Trade Agreements Database. *WTO*: Website. 2025. URL: <http://rtais.wto.org/UI/About.aspx>
24. *Embassies.Net*: Website. 2025. URL: <https://embassies.net>
25. The Henley Passport Power Index. *Henley & Partner*: Website. 2025. URL: <https://www.henleyglobal.com/passport-power>

References

- Nagornyak, T., Natalina, N., Ozadovsky, I., & Studilko, M. (2023). Global trends for the formation of the new world order. *European Journal of Transformation Studies*, 11(1), 60-85. Retrieved from <https://czasopisma.bg.ug.edu.pl/index.php/journal-transformation/article/view/11276>
- President Woodrow Wilson's Fourteen Points (2008). *Lillian Goldman Law Library*: Website. Retrieved from https://avalon.law.yale.edu/20th_century/wilson14.asp
- Grushchynska, N. M. (2017). Realizatsiya ekonomichnoyi dyplomatiyi v systemi suchasnykh mizhnarodnykh vidnosyn: potentsial kreatyvnosti ta tradytsiynni pidkhody [The implementation of economic diplomacy in the system of international relations, creativity and potential of traditional approaches / Diplomatic Academy of Ukraine the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine]. *Naukovyy visnyk Dyplomatychnoyi akademiyi Ukrainy – Scientific Bulletin of the Diplomatic Academy of Ukraine*, 24(3), 86-92 [in Ukrainian].
- Zalizniuk, V. P., & Wu, Y. (2023). Economic diplomacy in the vector of implementation of the foreign-economic strategy of the state. *Наукові перспективи – Scientific perspectives*, 10(40), 351-358. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10\(40\)-351-358](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10(40)-351-358)
- Kravchuk, N., & Lutsyshyn, O. (2021). Finansova dyplomatiya u mizhdystyplinarnomu dyskursi [Financial diplomacy in interdisciplinary discourse]. *Svit finansiv – World of Finance*, 2, 129-145. DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2021.02.129> [in Ukrainian].
- Orlovskaya, Yu. V., & Derkach, M. V. (2024). Rozvytok ekonomichnoyi dyplomatiyi Ukrainy v umovakh suchasnykh vyklykiv mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn [Development of economic diplomacy of Ukraine in the context of modern challenges of international economic relations]. In *Ekonomichnyy prostir [Economic Space]*: Vol. 189 (pp. 19-24). [in Ukrainian].
- Rokocha, V. V., & Horbachuk, O. I. (2019). Mistse ekonomichnoyi dyplomatiyi v systemi

- ekonomichnoyi bezpeky derzhavy [Location of economic diplomacy in the system of economic security of the state]. In *Vcheni zapysky Universytetu «KROK» [Scientific Notes of the University «KROK»]*: Vol. 2(54) (pp. 110-118). [in Ukrainian].
8. Sharov, O. (2018). Ekonomichna diplomatiya yak symbioz nauky ta polityky [Economic diplomacy as a symbiosis of science and policy]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka – International Economic Policy*, 1, 63-87. [in Ukrainian].
9. Flissak, C., Dziubliuk, O. (2021). Modern economic diplomacy and problems of evaluating its effectiveness. *MIND Journal*, 11, 10-21. DOI: <https://doi.org/10.36228/MJ.11/2021.1>
10. Diplomatic Capacity Index (2025). *SAIS Foreign Policy Institute*: Website. Retrieved from <https://www.fpi.sais.jhu.edu/diplomatic-capacity-index>
11. Global Diplomacy Index (2016). *Lowy Institute*: Website. Retrieved from <https://globaldiplomacyindex.lowyinstitute.org/2016>
12. Kostecki, M., & Naray, O. (2007). Commercial Diplomacy and International Business. *Discussion Papers in Diplomacy*, 107. Retrieved from https://www.clingendael.org/sites/default/files/2016-02/20070400_cdsp_diplomacy_kostecki_naray.pdf
13. KOF Globalisation Index (2025). *Eidgenössische Technische Hochschule Zürich*: Website. Retrieved from <https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>
14. Sabaruddin, S. S. (2017). Grand design of Indonesia's economic diplomacy: economic diplomacy index approach. *International Journal of Diplomacy and Economy*, 3(3). DOI: <https://doi.org/10.1504/IJDIPE.2017.084109>
15. Moons, S. J. V., & van Bergeijk, P. A. G. (2017). Does Economic Diplomacy Work? A Meta-analysis of its Impact on Trade and Investment. *World Economy*, 40(2), 336-368. DOI: <https://doi.org/10.1111/twec.12392>
16. Key Findings. 2024 Global Diplomacy Index (2024). *Lowy Institute*: Website. Retrieved from https://globaldiplomacyindex.lowyinstitute.org/key_findings
17. Pásztor, S. (2021). The role of diplomatic missions in fostering international trade: A literature review to be considered in the Visegrad Countries when dealing with Sub-Saharan Africa. *Journal of Central and Eastern European African Studies*, 1(1-2), 196-208. DOI: <https://doi.org/10.59569/jceas.2021.1.1-2.11>
18. Bratosin-Vasilache, C., & Maha, L. G. (2022). The impact of economic diplomacy on foreign trade: Empirical evidence for the European countries. *EURINT*, 53-67. Retrieved from https://eurint.uaic.ro/proceedings/articles/EURINT2022_BRA.pdf
19. Škare, M., Radošević, D., & Radolović, S. (2020). Measuring the macroeconomic impact of economic diplomacy using VARFIMA model for Croatia 1990-2018. *Economics and Sociology*, 13(3), 230-243. DOI: <https://doi.org/10.14254/2071-789X.2020/13-3/14>
20. Peternel, I., & Grešš, M. (2021). Economic diplomacy: concept for economic prosperity in Croatia. *Ekonomika Istraživanja – Economic Research*, 34(1), 109-121. DOI: <https://doi.org/10.1080/1331677X.2020.1774788>
21. Atchadé, M. N., Mahoudjro, Ch., & De-Dravo, H. H. (2024). A new index to assess economic diplomacy in emerging countries. *Research in Globalization*, 8. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.resglo.2024.100205>
22. International Investment Agreements Navigator (2025). *UNCTAD*: Website. Retrieved from <https://investmentpolicy.unctad.org/international-investment-agreements/by-economy>
23. Regional Trade Agreements Database (2025). *WTO*: Website. Retrieved from <http://rtais.wto.org/UI/About.aspx>
24. *Embassies.Net*: Website (2025). Retrieved from <https://embassies.net>
25. The Henley Passport Power Index (2025). *Henley & Partner*: Website. Retrieved from <https://www.henleyglobal.com/passport-power>

Надійшло 10.12.2025 р.